

MONIKA ADAMSKA-STAROŃ

Edukacyjne konteksty rockowych narracji

Perspektywa teoretyczno-badawcza

Materiały dodatkowe

 engram

Difin

Edukacyjne aspekty rocka – realizacje studentów do interpretacji własnej Czytelnika

Realizacja 1

Autor: Justyna Labocha, Pedagogika, I rok, II stopień, gr. 3, 2015/2016

Kult „Jeźdźcy”¹

„Jadą czterej jeźdźcy, jadą
 Jadą czterej jeźdźcy, jadą czterej
 Jeźdźcy jadą, jadą czterej
 Jadą czterej jeźdźcy, jadą, czterej, jadą...
 Pierwszy niesie ci głód
 Tak, pierwszy niesie ci głód
 Pierwszy niesie ci głód
 Pierwszy niesie ci głód
 Niesie ci głód i pragnienie
 Pierwszy niesie ci głód
 Nie będziesz już nigdy syty
 Nigdy nie będziesz już
 Pierwszy niesie ci głód
 Głód w każdym miejscu twego ciała
 Niesie ci głód, którego nie chcesz, a który dostaniesz i tak (...)

Edukacyjne aspekty piosenki „Jeźdźcy”

Chcąc odnaleźć edukacyjne aspekty w przestrzeni muzyki rockowej dobrze jest wiedzieć, czym jest edukacja. Stąd do interpretacji wyżej zacytowanego tekstu odwołam się do definicji edukacji zaproponowanej przez Bogusława Śliwerskiego: „ogół oddziaływań międzygeneracyjnych służących formowaniu całokształtu zdolności życiowych czyniących z niego istotę dojrzałą, świadomie realizującą się, zdolną do konstruktywnej krytyki i refleksyjnej afirmacji”².

Celem tak rozumianej edukacji jest m.in. zmienianie ludzi. Zmiany mogą dotyczyć sposobu myślenia, działania, postawy, wiedzy, przekonań. Zmiany te mogą dokonać

¹ http://www.tekstowo.pl/piosenka,kult,je_d_cy.html [1.10.2016 r.].

² B. Śliwerski, B. Milerski, *Pedagogika. Leksykon PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.

się podczas edukacji formalnej, zorientowanej na cele edukacyjne, kształcące i wychowujące. Odwołując się jednak do innej już definicji edukacji, K. Rubachy³, zmiany te mogą być wywołane również oddziaływaniami nieformalnymi, pozainstytucjonalnymi. Tym „poza” jest m.in.: muzyka rockowa. Jeżeli uruchomi ona chociażby wewnętrzny dialog na jakieś zagadnienie, problem, to już w moim przekonaniu można mówić o jej edukacyjnej wartości. I tak jest z piosenką, którą wybrałam: skłania do refleksji nad samym sobą, nad problemami, jakie mają inni ludzie, czy inne państwa, narody.

Kazik Staszewski w swojej autorskiej piosence pochodzącej z trzeciego albumu, nazwanego „Spokojnie” opisuje czterech Jeźdźców. Można ich porównać do Jeźdźców Apokalipsy, którą opisuje św. Jan. Trzech z nich niesie głód, wojnę, śmierć, ten ostatni:

„niesie ci miłość i wiarę
I miłość i wiarę, nadzieję dla ciebie ma
Niesie ci słońce i gwiazdy
On potężniejszy jest od tamtych trzech...”

(...) Pierwszy - Głód, szerzy się na szeroką skalę szczególnie w krajach Trzeciego Świata. (...). Z problemem głodu zmagają się chyba każde państwo, co prawda nie w takim stopniu jak w Afryce, ale jednak daje on o sobie znać (...). Niejednokrotnie wkrada się znieczeka i Niesie ci głód, którego nie chcesz, a który dostaniesz i tak. (...). Ten głód odczytuję nie tylko jako fizjologiczny, ale na przykład jako emocjonalny, który również łączy się z negatywnymi skutkami m.in. może powodować: depresję, brak spontanicznego wyrazu emocji, oziębłość, a to może powodować i najczęściej w mniejszym bądź większym stopniu powoduje zaburzenia funkcjonowania w społeczeństwie.

Kolejny Jeźdźca, równie potężny, siejący zniszczenie na równie wysokiej skali, to Wojna. Ostatnie wojny światowe (pierwsza i druga), ale i te rozgrywane współcześnie, chociażby na Bliskim Wschodzie, przyniosły i przynoszą miliony zabitych, niewinnych ludzi, sytuacje, w których człowiek zapomina o swoim człowieczeństwie, rozgoryczenie, żal, nienawiść, zemstę. Podobne konsekwencje przynosi Wojna rozpatrywana w skali mikro. Może ona symbolizować m.in.: wewnętrzny konflikt, wojnę z samym sobą, pomiędzy duszą a ciałem (anoreksja, bulimia), konfrontację z bliskimi osobami, czy na przykład nieporozumienia, rywalizację, tzw. wyścig szczurów w

³ „Ogół oddziaływań, służących formowaniu (zmienianiu, rozwijaniu) zdolności życiowych człowieka” - K. Rubacha, *Edukacja jako przedmiot pedagogiki i jej subdyscyplin*, [w:] Z. Kwieciński, B. Śliwerski (red.), *Pedagogika. Podręcznik akademicki, tom 1*, PWN, Warszawa 2005, s. 25.

pracy. Takie codzienne duże i małe „wojny” – codzienne problemy współczesnego człowieka.

Śmierć – to Jeźdźca trzeci. Nieuchronna, nieunikniona. Gdy przychodzi w odpowiednim czasie, gdy jesteśmy już w bardzo podeszłym wieku, jesteśmy do niej w jakimś stopniu przygotowani. Choć, czy w ogóle można być na nią przygotowanym? Jednak, gdy zabiera młodych ludzi, człowiek wobec niej się buntuje, ale i tak nic nie może zrobić, nie ma na to wpływu. Śmierć można potraktować metaforycznie, może na przykład zbierać swoje żniwo w miłości – kiedy zbyt szybko wygaśnie, pozostawia żal, niespełnienie, w pracy – kiedy człowiek nie zostanie doceniony, zwolniony, może oznaczać też śmierć inspiracji i ochoty do zrobienia czegoś, czyli może oznaczać zakończenie pewnego uczucia, etapu, stanu, których nie chcielibyśmy zamykać.

(...) Jest jednak nadzieja dla człowieka, który znalazł się w trudnych życiowych sytuacjach, to Czwarty Jeźdźca, niosący Wiarę i Miłość, Nadzieję. Niesie On:

„(...) słońce i gwiazdy
On potężniejszy jest od tamtych trzech...”

To szansa, nadzieja dla ludzi na rozwiązanie ich konfliktów, wojen, na polepszenie jakości ich życia. Miłość, Wiara i Nadzieja to One powinny być fundamentem człowieczeństwa, ludzkości, wszelkich Cywilizacji.

Kazik Staszewski (...) jest fenomenem. Każdy stworzony przez niego tekst posiada wychowawczy aspekt, edukacyjną wartość. W przywołanej przeze mnie piosence, Odbiorca może zainteresować się historią powstania tej piosenki, zadać sobie pytanie: Dlaczego właśnie Jeźdźcy? Co było inspiracją Autora? Poszukując odpowiedzi może on np. bliżej zapoznać się z Biblią, poznać, czy też przypomnieć sobie Apokalipsę św. Jana (wymiar poznawczy). Podczas tej aktywności może on przypomnieć sobie, czy też uświadomić prostą prawdę wyrażoną słowami: zawsze po burzy przychodzi słońce, przypomnieć sobie, uświadomić jak wielką moc ma Miłość, Wiara i Nadzieja, (...), może podjąć wewnętrzną rozmowę na ten temat, zastanowić się nad sobą, swoją postawą wobec siebie i drugiego człowieka – intrapersonalny oraz interpersonalny wymiar edukacji. A odwołując się do filarów edukacji opisanych w raporcie pod przewodnictwem J. Delorsa „Edukacja jest w niej ukryty skarb” (1998) można użyć następujących sformułowań: uczyć się, aby wiedzieć, uczyć się, aby żyć wspólnie, uczyć się, aby być. (..)⁴.

⁴ J. Delors. *Edukacja. Jest w niej ukryty skarb. Raport dla UNESCO*, Wydawnictwo UNESCO, Warszawa 1998.

Realizacja 2

Autor: Joanna Brodzińska, Pedagogika, I rok, I stopień, gr.1, 2015/2016

Republika „Życ nie umierać”⁵

„Od kiedy nie wiem co się dzieje na świecie
mam lepiej

od kiedy uszy mam zatkane szcze-cze-cze-czcze-czcze-szczelnie

od kiedy oczy sobie sam dokładnie

zabetono - zabetonowałem

od kiedy z głowy odkręciłem sobie

anten pięć

to wraca życia chęć

żyć nie umierać

coś dzieje się

a ja nic nie wiem - i co?

tak ma być

i mogę z tym żyć

i politycy w politycy

już nie siedzą i nie swędzą więcej mi

i wiadomości już mi w kość nie dają: (...)”

Edukacyjne aspekty utworu „Życ nie umierać”

Edukacja „jest to ogół procesów i oddziaływań, których celem jest zmienianie ludzi, przede wszystkim dzieci i młodzieży, stosownie do panujących w danym społeczeństwie ideałów i celów wychowawczych (zmienić). Obecnie upowszechnia się szerokie rozumienie tego terminu jako oznaczającego ogół procesów oświatowo-wychowawczych, obejmujących kształcenie i wychowanie oraz szeroko pojmowaną oświatę”⁶.

W moim przekonaniu sytuacje życia codziennego również zawierają aspekt wychowawczy. Nie tylko instytucje do tego typu aktywności powołane oddziałują edukacyjnie (wychowawczo i kształcąco) na drugiego człowieka. Muzyka, której słuchamy, przez to, że jest obecna w naszym życiu każdego dnia i najprawdopodobniej jest najczęstszym naszym towarzyszem również w jakimś stopniu na nas oddziałuje.

⁵ http://www.tekstowo.pl/piosenka,republika,zyc_nie_umierac_1.html [2.10.2016 r.].

⁶ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Akademickie ŻAK, Warszawa 2001, s. 87.

Każdy może odbierać ją inaczej i w inny sposób interpretować. Skoro zatrzymujemy się przy niej, słuchamy, niejednokrotnie śpiewamy, wprawiamy się w dobry nastrój, relaksujemy, zastanawiamy, wzruszamy, podejmujemy się interpretacji, to już możemy mówić o edukacyjnej sile muzyki. Interpretacja to przecież taka aktywność umysłowa, która pozwala się nad jakąś kwestią zastanowić, skłania do refleksji, wyzwala twórcze myślenie. Chyba każdy tekst piosenki rockowej może stać się i niejednokrotnie staje się przedmiotem dyskusji na różnorodne tematy: np. społeczne, globalne, lokalne, osobiste, emocjonalne, itd. (...). Podjęcie takiej dyskusji, w mojej opinii, również świadczy o edukacyjnym potencjale rockowych utworów.

Piosenka zespołu Republika – „Żyć nie umierać”, opowiada o tym, że w życiu potrzebna jest równowaga. Jeśli jesteśmy skupieni tylko na jakiś wybranych rzeczach, sprawach, np. pracy (...), to możemy się w nich zatracić i przeoczyć to, co tak naprawdę jest w życiu ważne. Odcinając się jednak od tych wszystkich mało istotnych spraw, (...) zyskuje się czas dla siebie i najbliższych, można go wówczas spędzać z osobami, które się kocha, cieszyć się życiem:

„od kiedy nie wiem co się dzieje na świecie
mam lepiej
od kiedy uszy mam zatkane szcze-cze-czcze-czczelnie
od kiedy oczy sobie sam dokładnie
zabetono - zabetonowałem
od kiedy z głowy odkręciłem sobie
anten pięć
to wraca życia chęć
(...)”.

Choć nie zawsze takie całkowite odcięcie od codziennych spraw jest możliwe, to warto jednak próbować „zawalczyć” o siebie, o czas dla siebie i dla bliskich. Dla każdego słuchacza tekst tej piosenki może być wskazówką podpowiadającą, aby w równym stopniu dbać o każdą sferę życia. Równowaga daje poczucie bezpieczeństwa, pomaga odnaleźć się w rzeczywistości, funkcjonować w niej w zgodzie z samym sobą, z bliskimi, z radością.

(...) Zatracając się w codzienności, w te mało ważne rzeczy, uzależnieni od nich pozwalamy by nami kierowały, codzienne czynności wykonujemy mechanicznie i zapominamy o własnych pragnieniach i marzeniach, potrzebach, (...), a przecież warto:

„żyć nie umierać
 coś dzieje się
 a ja nic nie wiem - i co?
 i tak ma być
 mogę żyć
 i tak ma być
 ja mogę żyć z tym
 (...)

 czas na miłość
 czas na czas
 trwonię z tobą
 skarby które mam”

Realizacja 3

Autor: Sylwia Swojnóg, Pedagogika, rok I, stopień II, gr. 5, 2015/2016

T. Love „Pracuj, albo głoduj”⁷

„Bo korporacja wykańcza, nie daje szczęścia mi
 Już wielu o tym mądrze śpiewało w pieśniach swych
 Tak zawsze jest, kiedy pytasz o życia sens
 A głupcy stoją z boku i cynicznie uśmiechają się
 Śmieją się...
 Ref:
 Pracuj albo głoduj, tak wygląda nowy świat
 Nowa propaganda, atakuje, oblepia twarz
 Rzuć wszystko, życie zmień w jeden piękny czysty dzień
 Nie dam ci recepty, lecz jedno wiem, że to czasem zdarza się
 Posłuchaj, ja jedno wiem, choć to iluzją może jest
 Posłuchaj, czasem warto otwartą kartą zagrywać twardo
 Czasem warto...
 Ref:
 Pracuj albo głoduj...(...)”.

⁷ http://www.tekstowo.pl/piosenka,t_love,pracuj_albo_gloduj.html [2.10.2016 r.].

Edukacyjne aspekty piosenki „Pracuj, albo głoduj”

Warto rozpocząć rozważania na temat edukacyjnych aspektów muzyki rockowej od przyjęcia określonej definicji edukacji. Spośród wielu propozycji, jakie można spotkać w literaturze przedmiotu (pedagogicznej) wybrałam definicję Bogusława Śliwerskiego, który ujmuje edukację jako „ogół oddziaływań międzygeneracyjnych służących formowaniu całokształtu zdolności życiowych czyniących z niego istotę dojrzałą, świadomie realizującą się, zdolną do konstruktywnej krytyki i refleksyjnej afirmacji”⁸. Analizując tekst piosenki, poprzez odwołanie się do wyżej wymienionej definicji, uznaję iż edukacyjny potencjał utworu tkwi w rozbudzeniu w odbiorcy chęci do zastanowienia się nad własnym życiem. Tekst zachęca do wewnętrznego dialogu, wyzwała refleksje nad kształtem obecnego życia. Czy dalej takiego życia chcę? Kim tak naprawdę chcę być? Myśli zawarte w tekście są nie tylko wnioskami wynikającymi z obserwacji otaczającej rzeczywistości, refleksjami na temat jakości naszego życia, ale są również swoistymi radami, podpowiadają słuchaczowi, w jaki sposób może on pokierować swoim życiem, lecz nie jest to wprost sformułowane. Wskazówką mogą być chociażby takie wersy:

„Posłuchaj, czasem warto otwartą kartą zagrywać twardo,
Czasem warto...”

Czyli nie bać się żyć po swojemu, nie bać się kierować swoim życiem tak, jak czujemy, jak chcemy. Nie poddawać się różnego rodzaju wpływom, takim wpływom, które nie sprzyjają naszemu autonomicznemu rozwojowi, które nie pozwalają nam być osobami samodzielnie myślącymi, samodzielnie podejmującymi decyzje (...). Słowa zwracają naszą uwagę na to, aby podczas podejmowania ważnych decyzji życiowych nie obawiać się tego, co nieznanne, że ryzyko się opłaca. Każdy człowiek jest kowalem własnego losu i tylko poprzez osobiste decyzje, poprzez świadome realizacje swoich pragnień, w duchu afirmacji, możemy zmienić przymuszoną codzienność w całkiem coś nowego, pięknego, coś swojego. Każdy człowiek, musi znaleźć swoją receptę na życie, ponieważ nie jest ona nikomu dana, a ciężką pracą, przyjaznym do życia nastawieniem możemy zdziałać wszystko.

⁸ B. Śliwerski, *Pedagogika. Leksykon PWN*, op. cit.

Realizacja 4

Autor: Aleksandra Wyciszkievicz, Pedagogika, 2006/2007.

Dzieci ulicy, Zbigniew Hołdys – „Pomóż mi”⁹

„Nie pytaj mnie, jak się znalazłam tu
 Nie pytaj mnie, gdzie wtedy był mój Bóg
 I nie patrz mi, w źrenice moje gdy,
 Bo przecież sam uciekasz wzrokiem gdzieś.
 Ref. Pomóż mi, proszę pomóż mi,
 Ja też chcę żyć, pomóż mi,
 Ocal mnie, błagam ocal mnie,
 Ja też chcę żyć, pomóż mi (...).”

Wychowawcze aspekty utworu „Pomóż mi”

Piosenka „Pomóż mi” została skomponowana przez Zbigniewa Hołdysa po śmierci Marka Kotańskiego, jednego z najbardziej znanych polskich psychologów, terapeutów, a przede wszystkim człowieka, który całe swoje dorosłe życie poświęcił tym, od których odwróciło się społeczeństwo. Uzasadniając powstanie utworu napisał następujące słowa: „To nie jest nawet mój dług wobec Marka (...). To jest z naszej strony konieczność uświadomienia tym ludziom – ćpunom i reżymieszkom oraz bezdomnym, że śmierć Marka nic nie zmienia w ich położeniu. Oni nadal muszą walczyć o przeżycie, tyle że teraz już bez niego”.

Piosenkę obok sławnych gwiazd wykonują ludzie, którzy w czasie nagrania byli na detoksie, albo właśnie wyszli z więzienia. Nie chodziło o to, by pięknie zaśpiewali, ale by pokazać całemu światu, czego tak naprawdę pragną i potrzebują. Nie tylko w słowach tej piosenki, ale i w interpretacji utworu przez kolejnych wykonawców, którymi są tak zwane dzieci ulicy, przejawia się cierpienie, ból, ale i złość i żal. Przesłanie piosenki jest proste: „Pomóż mi, nie odwracaj się ode mnie, nie przechodź na drugą stronę ulicy. Podejdz do mnie, porozmawiaj”. Ci ludzie nie chcą pytań: po co? Dlaczego? Potrzebują oparcia i szacunku, jak każdy inny człowiek i to powinniśmy im dać. Dodatkowo należy sobie uświadomić jeszcze jedną rzecz: człowiek, kiedyś sam

⁹ http://www.tekstowo.pl/piosenka,dzieci_ulicy,pomoz_mi.html [2.10.2008 r.].

może znaleźć się w podobnej sytuacji, może stracić pracę, zgubić sens życia, lub zobaczyć wśród „ludzi ulicy” znaną/bliską osobę. To wsparcie i pomoc otrzymały od Marka Kotańskiego osoby wykluczone. I o to prosił dla nich on sam. Prosił, żeby ludzie nie odwracali się od potrzebujących. Ta piosenka jest swego rodzaju jego testamentem.

Edukacyjne aspekty reggae – realizacje studentów do interpretacji własnej Czytelnika

Realizacja 1

Autor: Karolina Chechelska, Pedagogika, rok 1, stopień 2, 2015/2016

Mesajah „Tylko raz dane”¹⁰

„Pamiętaj o tym kto Ci życie dał
i pamiętaj abyś o te życie dbał
Szczerą miłością za ten dar
Swoich rodziców pokochał, ja mówię Ci
Życie tylko raz zostało Ci dane,
przez dwojga ludzi jak w księdze zapisane
Jest najpiękniejszym jakim mogłeś dostać darem
Zatem kochaj swojego tatę, kochaj mamę. (x2)
Z każdym dniem czas nieubłaganie płynie
Nawet się nie obejrzysz jak założysz swą rodzinę
Ale zanim to się stanie jeszcze trochę minie
Mężczyzna obudzi się - w chłopcu
Kobieta - w dziewczynie
Wychowanie Ciebie kosztuje ich wiele poświęcenia,
miłości, cierpliwości i liczne wyrzeczenia (...)

Edukacyjne aspekty utworu „Tylko raz dane”

Nie od dzisiaj wiadomo, że (chyba) każdy młody człowiek próbuje odnaleźć siebie (świadomie bądź podświadomie), próbuje odnaleźć się w społeczeństwie, w którym funkcjonuje, próbuje odkryć swoją życiową drogę, sens życia. Poszukiwanie samego

¹⁰ http://www.tekstowo.pl/piosenka,mesajah,tylko_raz_dane.html [dostęp 09.12.2015 r.].

siebie przebiega różnie i w jakimś stopniu kształt tych poszukiwań zdeterminowany jest m.in. przez wiek. Człowiek przechodzi przecież przez różne etapy rozwojowe. Jednym z nich jest okres adolescencji¹¹, w którym istnieje potrzeba bycia członkiem jakiejś określonej społeczności, np. subkultury, „paczki”, skoncentrowanej wokół wspólnej idei. Najczęściej jednym z elementów łączących, tą ideą jest muzyka. To dzięki niej młody człowiek pragnie uzewnętrznić i pokazać dokonane przez siebie wybory (coś w rodzaju: słucham rocka, więc interesuje mnie wolność i niezależne myślenie). To również okres poszukiwań autorytetów. Dość często zostają nimi właśnie artyści. Młody człowiek, utożsamia się z wybranym przez siebie twórcą, ze słowami piosenek i przekazem z nich płynących. Teksty tych artystów niejednokrotnie stają się dla młodych ludzi dewizą życiową. Muzyka i słowa piosenek mają na nich (często) większy wpływ niż rodzice, czy wychowawcy – mowa o tzw. oddziaływaniach pozainstytucjonalnych¹² (zwłaszcza taką moc oddziaływania te mają w okresie adolescencji). I właśnie kwestia oddziaływań pozainstytucjonalnych, mających edukacyjny wymiar jest przedmiotem niniejszych rozmyślań. Rozpocznę od definicji edukacji Krzysztofa Rubachy, który określa ją jako „ogół oddziaływań, służących formowaniu (zmienianiu, rozwijaniu) zdolności życiowych człowieka”¹³.

Odwołując się do tego rozumienia edukacja łączona jest z takimi oddziaływaniami, które powodują u człowieka określone zmiany. Chodzi o to, że muzyka może zapoczątkować u swojego odbiorcy jakieś zmiany (mniejsze bądź większe) np. w myśleniu na określony temat, spojrzeniu na określoną problematykę, osobę czy instytucję, może uruchomić serię różnorodnych pytań. (...), skłonić do refleksji.

W mojej pracy posłużyłam się przykładem utworu z gatunku reggae – „Tylko raz dane”. Reggae to „jeden z nurtów współczesnej muzyki rozrywkowej, wywodzący się z wysp Morza Karaibskiego, głównie z Jamajki”¹⁴. Wykonawcą wybranej przeze mnie piosenki jest Mesajah, a właściwie Manuel Rengifo Diaz – polski wokalista reggae, dancehall, raggamuffin. Utwór został napisany i nagrany przez niego gościnnie na płycie jego brata - Paxona „Paxtape Vol. 1.”¹⁵.

Ze słów piosenki można wywnioskować, że autor próbuje przekonać słuchacza do zastanowienia się nad sobą, nad swoim życiem, postępowaniem, zwłaszcza postawą wobec swoich rodziców. (...). Może dzięki temu tekstowi niejedna (młoda) osoba, podejmie próbę ich zrozumienia?

¹¹ M. Debesse, *Etapy wychowania*, Żak, Warszawa 1996.

¹² Zob. K. Rubacha, *Edukacja jako przedmiot ...*, s. 25.

¹³ K. Rubacha, *Edukacja jako przedmiot ...*, s. 25.

¹⁴ <http://encyklopedia.pwn.pl/encyklopedia/reggae.html> [dostęp 09.12.2015 r.].

¹⁵ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Mesajah> [dostęp 09.12.2015 r.].

„Pamiętaj, że to dzięki nim tu jesteś
 I chociaż życie bywa trudne, to jakże równie jest piękne
 Pewnego dnia poznasz swoją drugą połowę
 Miłość wypełni Twoje serce i Twoją głowę
 Uczucie tak silne, że nie do opisania
 Słowem życia krąg zatoczy koło nowe. Ej
 Pokochasz dziecko i zapragniesz aby Cię kochało
 I doceniało to, co robisz dla niego
 Miłość w rodzinie to w życiu coś najważniejszego
 Zatem pokochaj matkę i ojca swego. Ej”

Rodzice dają z siebie wszystko, obdarzają swoje dzieci ogromnym uczuciem, wychowują je najlepiej jak potrafią:

„Wychowanie Ciebie kosztuje ich wiele poświęcenia,
 miłości, cierpliwości i liczne wyrzeczenia
 I nawet w ciężkich czasach, gdy ledwo wiąźali koniec z końcem
 Ty byłeś dla nich na niebie jedynym słońcem, eee...”

Tekst pokazuje, że nawet w momencie klęski, upadku, kłótni, poczucia bezradności i niezrozumienia, dziecko jest dla rodziców „jedynym słońcem”, a wzajemna miłość podnosi na duchu, pomaga pokonać przeciwności losu. Autor tekstu tym samym daje do zrozumienia, że życie jest jedno, że należy wykorzystać je jak najlepiej, szanować drugiego człowieka, siebie, a szczególnie rodziców, którzy dali nam życie.

W tekście poruszono także kwestię wychowania. Osoba w młodym wieku nie myśli o zakładaniu rodziny, dlatego też nie zastanawia się nad tym, czym też jest wychowanie. Ile serca, cierpliwości i zrozumienia mają dla nas rodzice, ile różnych metod wykorzystują, by za ich pomocą wychować nas na mądrych ludzi. Dzięki tej piosence być może odbiorca podejmie refleksję nad wychowaniem w swoim rodzinnym domu, w szkole, zastanowi się nad jego kształtem. Może będzie ona impulsem do rozmowy z rodzicami nad kierunkiem wychowania, możliwością do podzielenia się z nimi własnym stanowiskiem na ten temat, a w dalszej konsekwencji próbą negocjacji dotyczącej kształtu (samo)wychowania, wzajemnego wychowywania się. (...) W dużym stopniu piosenka ta uświadamia, że nie można mieć pretensji do rodziców, za to, że chcą wychować nas najlepiej jak potrafią. Nie można zapominać o wszystkich ich poświęceniach, wyrzeczeniach. (...), że (...) należy darzyć rodziców miłością, rozmawiać z nimi i próbować wspólnie określać sposoby bycia razem, drogę naszego rozwoju. Jednocześnie utwór ten pokazuje, że nie wolno się poddawać, że życie, mi-

łość i rodzina to najważniejsze wartości, które należy szanować i pielęgnować. Uważam, że nie jedna młoda osoba, która utożsamia się z autorem i wykonawcą tego utworu, zatrzyma się w wystosowywaniu ciągłych pretensji wobec swoich rodziców, przemyśli swoją wobec nich postawę i np. zechce podjąć się odbudowy rodzinnych relacji. I tu widzę edukacyjny (w myśl przyjętej definicji edukacji) potencjał wybranego przeze mnie utworu.

Realizacja 2

Autor: Joanna Dobrowolna, Pedagogika, rok 1, stopień 2, 2015/2016

T. Love „Tylko miłość”¹⁶

„Chciałbym powrócić do siebie
 Chciałbym powrócić do stanu
 Który pamiętam z dzieciństwa
 Kiedy całym sobą kochałem
 Chciałbym nauczyć się czytać
 Nie brajłem i nie pionowo
 Czy to jest możliwe nie pytać?
 Chciałbym się narodzić na nowo
 Ref:
 Jak pierwsza miłość
 Tylko miłość
 Bo ja nic mocniejszego nie znam
 Tylko miłość

Edukacyjne aspekty piosenki „Tylko miłość”

Edukacja według Zbigniewa Kwiecińskiego to „ogół wpływów na jednostki i grupy ludzkie, sprzyjających takiemu ich rozwojowi, aby w najwyższym stopniu stały się one świadomymi i twórczymi członkami wspólnoty społecznej, kulturowej i narodowej oraz były zdolne do aktywnej samorealizacji własnej tożsamości i własnego JA poprzez podejmowanie zadań ponadosobistych [...] to prowadzenie drugiego człowieka ku wyższym poziomom rozwojowym i jego własna aktywność w osiągnięciu pełnych i swoistych dlań możliwości. To ogół czynności i procesów sprzy-

¹⁶ http://www.tekstowo.pl/piosenka,t_love,tylko_milosc.html

jających rozwojowi oraz stan ich efektów, czyli osiągnięty poziom kompetencji, tożsamości i podmiotowości”¹⁷. Jednym z aspektów tworzących definicję edukacji zdaniem Z. Kwiecińskiego jest „własna aktywność w osiąganiu pełnych i swoistych dlań możliwości”. Myślę, że zanurzanie się w świat muzyki można do tej aktywności zaliczyć. Muzyka pomaga odnaleźć sens życia, uwolnić tłumione emocje i przeżycia, pomaga komunikować się pozawerbalnie, pomaga rozpoznawać uczucia i emocje, sprzyja poznawaniu samego siebie, czyli w jakimś stopniu może przyczynić do rozwoju człowieka (w jakimś określonym obszarze). Poniżej podzielę swoimi przemyśleniami dotyczącymi edukacyjnego potencjału piosenki „Tylko miłość” – jednej z tych muzycznych ekspresji, które inspirują do aktywności własnej, do namysłu nad samym sobą, nad swoim życiem i rzeczywistością, w której się funkcjonuje.

(...) Tekst w bardzo widoczny sposób uwrażliwia „przyszłych dorosłych” na to, co może ich spotkać w niedalekiej przyszłości. Odwołując się do okresu dzieciństwa oraz przedstawiając ten czas na zasadzie opozycji do dorosłości, pobudza Odbiorcę w znaczący sposób do takiego działania, aby nie stał się on jak „inni dorośli” (najczęściej zimni, obojętni, zgrubiali, zapatrzeni w siebie, w swoje interesy), aby zachował swoją dziecięcą spontaniczność, ciekawość, bezinteresowną twórczość. Cechy te sprawiają, że jest on niepowtarzalną istotą i dobrze byłoby, gdyby je zachował, pielęgnował, dbał o nie. Bowiem z czasem zostają one uśpione. Często niestety to szkoła, nauczyciele (oczywiście nie wszyscy!) paradoksalnie mają w tym swój udział. Autor opisuje siebie jako osobę zranioną, samotną, będącą jak „płaczący jak dzieciak”, czy też „jak porzucona kobieta”, jako osobę zagubioną, która pragnie powrócić do siebie, do tego stanu dziecięcej niewinności i szczerości, który gdzieś po drodze zgubił. Zachęca do aktywnej samorealizacji swojego jestestwa. Swój stan opisuje jako beznadziejny, ma poczucie bycia oszukany, niepotrzebnym, zdradzonym. Brak mu sił na walkę o swoją niepowtarzalność oraz indywidualność. Prosi o pomoc:

„Pragnę powrócić do siebie
Pragnę poszukać ratunku
Rzuć mi koło, proszę, natychmiast
S.O.S. wysyłam ze statku”.

(...). Stając się dorosłym często przybieramy maski, autor chce zrzucić tę maskę, chce stać się sobą, chce „powrócić do siebie”. I do tego samego zachęca dorosłego odbiorcę, a młodych ludzi uwrażliwia by nie weszły w ten świat masek. Samotność autora przejawia się w tym, że inni nie widzą problemu. Wielu ludzi wchodząc w stan

¹⁷ Z. Kwieciński, *Dziesięciościan edukacji*, [w:] T. Jaworska, R. Leppert (red.), *Wprowadzenie do pedagogiki*, Impuls, Kraków 1996, s. 31.

dorosłości akceptuje go takim, jaki on jest, nie starają się go zmienić. Zwyczajnie nie chcą się wyróżniać, nie chcą być widoczni dla innych. Konformizm jest dla nich bezpieczną formą bycia w społeczeństwie. Słowa tej piosenki traktują, więc o tym, aby nie zapominać o samym sobie z czasów dzieciństwa, o tej dziecięcej autentyczności. Zachęcają, aby rozwijać się, dostrzegać swoje błędy, umieć się do nich przyznać i starać się je naprawić, nie wstydzić się ich, nie żyć w błędnym przeświadczeniu, że jest dobrze, kiedy wszystkie znaki wokół wskazują, że jest inaczej, starać się być sobą. Człowiek uczy się przez całe życie, (...). „Zdobywając” kolejne etapy życia, podejmując własną aktywność w celu odkrycia i uruchomienia własnego potencjału, własnych możliwości, powinniśmy o tym pamiętać, pamiętać, że jedną z największych sił napędowych do jakiegokolwiek działań jest miłość:

„Tylko miłość
Bo ja nic mocniejszego nie znam
Tylko miłość
Tylko miłość
Która jest lekarstwem na ból”.

Edukacyjne aspekty rapu – realizacje studentów do interpretacji własnej Czytelnika

Realizacja 1

Autor: Halina Korkus, Studia Podyplomowe, przygotowanie pedagogiczne z językiem migowym, 2014 r.

Chada, Hades, Z.B.U.K.U – „Tego nie da się naprawić”¹⁸

„Chada
Miał 28 lat, żył w bólu i niewoli
To wszystko szybko wymknęło mu się spod kontroli
Zaczął od miękkich, jak większość rówieśników
Lecz niestety to nie poskromiło jego apetytu
Spróbował twardych, koleżka go zaszczepił
Już po czasie płynął z nurtem bardzo zgubnej rzeki
Miał również problem, ojca alkoholika

¹⁸ http://www.tekstowo.pl/piosenka,chada,tego_nie_da_sie_naprawic_feat_hades_z_b_u_k_u.html [2.10.2015 r.].

To jego obwiniał za pobyty na odwykach
 Wciąż szedł po swoje, nie słyszał, że się śmieją
 Miał problem z ludźmi z miasta, z utraconą nadzieją
 Nie miał odwagi marzyć, wybrał wysoki blok
 Zwątpienie nie opuszczało go niemal na krok
 Miał tego dość, w niebo skierował oczy
 Ona tam była i kazała mu skoczyć
 Zrobił ten krok, już dawno chciał się zabić
 Tego nie da się naprawić (...)

Edukacyjne aspekty utworu „Tego nie da się naprawić”

Utwór noszący tytuł „Tego nie da się naprawić”, którego wykonawcami są Chada, Hades, Z.B.U.K.U pokazała mi moja 12-letnia córka. Prosiła o pozwolenie na słuchanie tej piosenki z uwagi na fakt, iż zawiera sporo przekleństw. Zawsze sceptycznie się odnoszę do tego rodzaju muzyki, ponieważ jej nie lubię, jest wulgarna, właściwie mało melodyjna i zwykle „o niczym”. Tu wysłuchawszy pierwszych słów zmieniłam zdanie. Ta piosenka przypomniała mi moje nastoletnie lata, to co czułam, o czym myślałam, czego się obawiałam. W tym wieku bardzo często wśród moich znajomych poruszany był temat samobójstw, ale podczas chociażby prób rozmów z rodzicami byliśmy zbywani, to był niejako temat tabu, tak jak wiele innych tematów w ówczesnych czasach, wliczając w to przemoc w rodzinie, wykorzystywanie seksualne, alkohol, czy narkotyki. Aktualnie rodzice i wykonawcy coraz częściej podejmują rozmowy z dziećmi dotyczące powyższej problematyki. Najgorzej jest bowiem, gdy w ciężkich chwilach dziecko nie ma się z kim podzielić swoimi dylematami i nie ma pomocy w rozwiewaniu wszelkich wątpliwości. Czasem ogromną ulgę sprawia fakt, iż jest obok ktoś, kto nas wysłucha, bez zadawania zbędnych pytań, bez oceniania naszego postępowania. Mylić się jest rzeczą ludzką i każdy z nas popełnia błędy, więcej będąc nie w pełni ukształtowaną istotą ludzką, zupełnie niedoświadczoną, mało odporną na zło, które jest wszechobecne. Istnieje opinia, że osoby z silnym charakterem wytrzymują więcej, nie są zdolni do popełnienia samobójstwa, nie zgadzam się z tym przekonaniem do końca. Uważam bowiem, że często na swoje życie targają się osoby, które nie mają wsparcia ze strony najbliższych.

Utwór ten opisuje trzy sytuacje, które dzieją się na co dzień, i których bohaterami są zwykli ludzie. Pierwsza historia opisuje chłopaka, który ma problem z narkotykami, nierozumiany przez otoczenie skacze z dachu bloku chcąc uwolnić się od ludzi, problemów, całego świata „utraconej nadziei”. Druga opowiada o 13-letniej dziewczynce, biednej prymusce, córce alkoholika, która trafia do nowej szkoły, w nowe miejsce, spotyka nowych ludzi, niestety nietolerujących biedy, traktujących ją w

okrutny sposób. Nie znalazłszy pomocy rzuca się pod pociąg. W ostatniej historii Z.B.U.K.U opisuje gwałt i morderstwo popełnione na małej dziewczynce przez jej sąsiada, pokazując społeczeństwu, że w obecnych czasach nie można nikomu ufać, nikomu wierzyć, że bezpiecznie jest trzymać ludzi na dystans.

Wykorzystując utwór można zobrazować problemy dzisiejszej młodzieży, pokusy, jakie przed nimi stoją, ale także jakie, w związku z uleganiem im istnieją zagrożenia. Opisując te trzy historie życia dobrze jest posłużyć się zwrotkami wykorzystywanymi przez nastolatków, niekoniecznie jednak z przekleństwami. Rozmawiając z nastolatkami na temat ich odczuć po wysłuchaniu piosenki można się sporo dowiedzieć i odpowiednio zareagować, tłumacząc pewne zachowania i sugerując dostępne rozwiązania, przy czym oni sami powinni dojść do sedna problemu i wpaść na pomysł jak go rozwiązać. Należy również zwrócić uwagę młodzieży na to, że samobójstwo nie jest wyjściem z sytuacji, że każdy problem można rozwiązać w inny niż tak drastyczny sposób. Trzeba też podkreślić jak ważna jest rozmowa, dlatego należy do niej zachęcać nastolatki. Uważam, że poprzez odwołanie się do utworu, który zaprezentowałam łatwiej jest przybliżyć i opisać pewne sytuacje i zachowania, tym samym dotrzeć do młodzieży za pomocą tekstów, które są im bliskie, które są dla nich codziennością niż za pośrednictwem tradycyjnego wykładu, czy zwykłej pogadanki, które (najczęściej) w tym wieku odbierane są jako umoralnianie czy pouczanie, zwyczajne nic niewnoszące marudzenie.

Realizacja 2

Autor: Ewa Wojtal, Pedagogika I rok, II stopnia, grupa 2, 2015/2016

Hemp Gru feat. Juras „63 dni chwały¹⁹”

„Ten dzień nie był zwyczajny, choć z pozoru taki sam jak każdy inny,
niepokojąco spokojnie, młodzi ludzie tacy sami jak my,
pragnący żyć, duszne sierpniowe popołudnie,
siedemnaście minut pięć, swe żniwo bez litości zbiera śmierć,
tak po prostu.

1. Biloń

Pamiętam o tym kiedy mijam te tablice,
w codziennym zawale, w walce o lepsze życie,
plama krwi, tam gdzie płonie znicz,
nazwisko X świętej pamięci krzyż,

¹⁹ <http://www.tekstowo.pl/szukaj,wykonawca,,tytul,63+dni+chwa%C5%82y.html>
[2.10.2016 r.].

nasza ekipa, jakby się cofnąć wstecz,
 niczym AK lałoby dziś swą krew,
 za świata grzech, aż po ostatni wdech,
 bohaterów jęk, o nasz spokojny sen,
 batalion HG, łączność Juras WSP (elo),
 w imię pamięci, dla tych ludzi cześć,
 chwala im za to, choć mała wyobraźnia (...)
 jaka była jazda, gdzie gęsto padał trup”.

Edukacyjne aspekty utworu „63 dni chwały”

Hemp Gru jest polską grupą rap, która swoją działalność rozpoczęła w 1998 roku w Warszawie. Inicjatorami założenia tejże grupy było dwóch raperów: Robert „Wilku” Darkowski oraz Maciej „Bilon” Bilka. W skład grupy wchodzi również Piotr „Dj Steez” Szulc i Marek „Żary” Omelańczuk. W 2008 roku grupa uzyskała nagrodę European Border Breakers Awards, którą odebrali w Cannes, w czasie otwarcia największych międzynarodowych targów muzycznych MIDEM. Zespół aktywnie udziela się na scenie muzycznej²⁰.

Pisząc o edukacyjnych aspektach muzyki rockowej zacznę od tego, jak rozumiem pojęcie „edukacja”: jako „ogół procesów i oddziaływań, których celem jest zmienianie ludzi, przede wszystkim dzieci i młodzieży - stosownie do panujących w danym społeczeństwie ideałów i celów wychowawczych”²¹. Chodzi więc o przekazywanie takich wzorów, wartości, cech, czy umiejętności, które mają wpływ na dostosowanie się danej osoby do rzeczywistości, w której ona funkcjonuje. Przykładem oddziaływań edukacyjnych, ale tych pozainstytucjonalnych, które mogłyby mieć wpływ na uruchomienie jakichkolwiek zmian w osobowości człowieka jest między innymi muzyka rockowa. Wprawdzie oddziaływania te nie mają celu stricte pedagogicznego, ale niewątpliwie mogą mieć edukacyjny charakter. Zwłaszcza teksty, które pomagają zrozumieć różnego rodzaju trudne sytuacje, zdarzenia, mające miejsce we współczesnym społeczeństwie, które oswiają z niektórymi współczesnymi problemami, np. zdrowotnymi, ekonomicznymi czy społecznymi, ideami, czy wartościami.

By pokazać, że muzyka rockowa ma swoją edukacyjną siłę wybrałam piosenkę „63 dni chwały”, która jest lekcją historii, hołdem złożonym Polakom, walczącym o wolność w Powstaniu Warszawskim (aspekt poznawczy). Utwór ukazuje okoliczności wybuchu powstania, sposoby, w jaki ludzie walczyli o Polskę, (...), opowiada o

²⁰ Informacje o zespole Hemp Gru [online], [dostęp 11 grudnia 2015], dostępne na: <http://www.wikipedia.pl>.

²¹ W. Okoń, Nowy słownik pedagogiczny, Wyd. Żak, Warszawa 2001, s. 87-88.

naszych przodkach, narodowych bohaterach, i tym jednym z ważniejszych wydarzeń w polskiej historii. Ze słów piosenki emanuje duma z Polski, polski (myślę zdrowy) patriotyzm (...). Patriotyzm, który powinien być cechą każdego Polaka. Piosenka uwrażliwia na to, że nie można zapominać o ważnych dla naszej ojczyzny datach, historycznych wydarzeniach, ponieważ to one m.in. miały wpływ na ukształtowanie się naszej tożsamości narodowej. Utwór oddziałuje nie tylko na sferę intelektualną, ale również i na emocje, chwyta za serce każdego patriotę, skłania go (...) do oddania hołdu poległym, do zastanowienia się nad sensem prowadzenia wojen.

Realizacja 3

Autorzy: Paweł Gładysz, Jacek Badora, Mateusz Kulig, Sebastian Major, Edukacja Techniczno-Informatyczna, Rok I, 2006.

Mezo oraz Kasia Wilk „Ważne”²²

„Ważne, że potrafisz widzieć dobro
 Ważne, że dostrzegasz jego ogrom
 To kształtuje twój światopogląd
 Człowiek tu musi wejść w krwiobiegi.
 Po raz setny powtarzasz, że świat jest szpetny
 Taki z ciebie sceptyk na bok sentymenty
 Mnie od wygranej dzielą centymetry.
 Finisz!, a ty mnie wciąż za to winisz
 Masz prawo do własnej opinii ,ok.
 Ja mam prawo mieć swoją filozofię
 Ten image, optymizm jest ważny
 Bez niego świat był by straszny
 A wszystko zaczyna się w waszych głowach (...)”

Edukacyjne sensy kultury popularnej na przykładzie piosenki „Ważne”

W ciągu ostatnich lat ogromną popularność zyskały wszelkiego rodzaju utwory rap. I wciąż rośnie liczba wykonawców tego gatunku muzyki. Nie ma chyba nastolatka, który nie słuchałby rapu. Ten rodzaj muzyki stał się niewątpliwie ważnym elementem kultury popularnej. Dla wielu młodych ludzi wykonawcy, twórcy rapu stali się idolami, a ich teksty nucą nawet uczniowie szkół podstawowych.

²² <http://www.tekstowo.pl/piosenka,mezo,wazne.html> [3.12.2006 r.].

Zastanawiający jest fakt, iż akurat ta muzyczna odmiana zdobyła serca młodzieży. Choć coraz częściej rap doceniają także znawcy muzyki, wyróżniając artystów tworzących ten rodzaj muzycznych ekspresji wieloma, prestiżowymi nagrodami. W czym tkwi fenomen rapu? Muzyka, rytm, postawa artystów, wykonawców czy może niezwykle przemawiające teksty? Czy słusznie wielu rodziców martwi się tym, iż dziecko zamiast czytać książki słucha rapu?

Spróbuję pokazać na przykładzie najpopularniejszej ostatnio piosenki pt. Ważne wykonywanej przez Mezo i Kasię Wilk, że teksty te są niezwykle budujące i pouczające. Wyraźnie też uwzględniają podział na dobro i zło, ustosunkowują się do tych kwestii. Nierzadko przedstawiają brutalną prawdę o świecie, negują nieodpowiednie w ich przekonaniu postawy i zachowania.

Pierwsze wersy utworu, jak i refrenu skierowane są bezpośrednio do słuchacza i wyraźnie określają pozytywną, godną naśladowania postawę, oddziałując na myślenie drugiego człowieka i zachęcając go do refleksji²³.

„Ważne, że potrafisz widzieć dobro
Ważne, że dostrzegasz jego ogrom
To kształtuje twój światopogląd
Człowiek tu musi wejść w krwioobieg”.

(...) Mezo, w mojej opinii, określa tu swoją postawę do świata, głosząc, iż powinniśmy zauważać dobro, że dobro powinno „wejść w krwioobieg” każdemu człowiekowi. Dostrzeganie dobra, czynienie dobra, dobro „w ogóle” jest, więc tutaj wartością nadrzędną.

„Po raz setny powtarzasz, że świat jest szpetny
Taki z ciebie sceptyk na bok sentymety
Mnie od wygranej dzielą centymetry.
Finisz!, a ty mnie wciąż za to winisz
Masz prawo do własnej opinii, ok.
Ja mam prawo mieć swoją filozofię
Ten image, optymizm jest ważny
Bez niego świat był by straszny (...)”

²³ Wychowanie bowiem jest określane w literaturze przedmiotu jako „świadome i celowe działanie pedagogiczne zmierzające do osiągnięcia względnie trwałych skutków w osobowości wychowanka”, W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Akademickie ŻAK, Warszawa 2001, s. 87.

Słowa te (...) wyraźnie negują postawę pesymistyczną oraz bierną, pochwalają natomiast optymizm oraz samodzielne myślenie (...). Edukacyjny aspekt dla mnie ujawnia się tu w zachęcaniu do takiego działania, które ma na celu nie tylko poznanie świata po swojemu, ale również, a może przede wszystkim w zachęcie do samodzielnego myślenia, (...), autonomii intelektualnej, jak i współtworzenia świata, i własnej osobowości.

„Gdybym nie wierzył w żaden ideał już dawno schowałbym mikrofon w futerał.
 Rap teatr dawno by mnie strawił, 'Goliat' rzeczywistości by mnie zabił.
 Ktoś sprawił że mam chęć walczyć jak Dawid,
 i powstrzymywać bieg pędzących lawin”.

Artysta nawiązuje tutaj do biblijnej postaci – Dawida. Takie nawiązanie zachęca do zapoznania się z tą postacią, może zainspirować do przeczytania Biblii, do odkrycia innych biblijnych autorytetów, innych postaci, będących jej częścią lub do odkrycia jej na nowo, po raz kolejny. (...).

„Ważne, gdy patrzysz z nadzieją że ta niedziela
 nie będzie ostatnią niedzielą.
 Że jak sobie pościelą ludzie tak się wyśpią.
 Jaką postawę przyjmą taką ujrzą przyszłość.
 Dla tych wszystkich pozdrowienia,
 Mamy sporo do zrobienia by świat pozmienić
 Przeszłość jest tatuażem – nikt jej nie zmaże.
 Ważne że potrafimy żyć tu razem”.

Tekst rozbudza również myślenie na temat własnej aktywności w tworzeniu swojego życia i jego jakości, ale i pochyleniu się nad kwestią dotyczącą naszego udziału w budowaniu świata, w którym żyjemy. (...). Artyści namawiają do przyjęcia postawy aktywnej, zjednoczenia swoich sił, skierowania uwagi na przyszłość i nie rozpamiętywania przeszłości, choć ta jest niewątpliwie ważna, „jest tatuażem – nikt jej nie zmaże.

Ważne że potrafimy żyć tu razem”. Przeszłość i wszystko, co człowiek w niej doświadczył ma być bazą do konstruktywnego budowania świata, do jego zmiany.

Treść utworu posiada walor edukacyjny, może być inspiracją motywująca do zmiany własnej postawy wobec siebie, albo wobec świata, albo wobec siebie i wobec świata, a nawet może rozbudzić chęć zmiany w osobowości. Tym bardziej, że przekazują je osoby (...), które wśród wielu młodych ludzi (i nie tylko) budzą zachwyt, szacunek.

Jeśli słowa wpisały się w umysł choćby garstki młodych (czy też nie tylko młodych) odbiorców tej muzyki, jeśli zachęciły do refleksji nad samym sobą, nad (mikro)światem, zainspirowały do podjęcia aktywności skierowanej na zmianę samego siebie, to jak najbardziej można uznać, że tekst tej piosenki ma edukacyjną siłę. Może więc rodzice nie powinni tak bardzo przejmować się faktem, iż ich dzieci słuchają rapu. Może dobrze byłoby, gdyby zainteresowali się tym muzycznym światem, który oni kochają i uczynili z tych tekstów punkt wyjścia do rozmów na różne ważne dla ich dzieci zagadnienia, tematy, problemy.

Realizacja 4

Autor: Justyna Bajor, gr.I, I rok, II stopień, Pedagogika

Eldo „Nie pytaj o nią”²⁴

„To nie karnawał, ale tańczyć z nią chcę
 Znam ją 30 lat, ale wciąż niewiele wiem
 Wiele serc bije dla niej, wiele w niej
 Do szaleństwa zakochane wszystko zrobić są w stanie
 Dzień wstaje, nową nadzieją nad jej brzegiem
 Za rękę przed siebie choć czasem jej nie poznaję
 To nie matka ale wzięła mnie w opiekę
 Pokazała mi emocje, nauczyła być człowiekiem
 I może kiedyś będę musiał wszystko oddać
 Los zada pytanie: „Staniesz przy niej czy ją poddasz?”
 Jedna z jej lekcji była o wierności
 Tej ostatecznej do ostatniej krwi kropli
 Bywam okropny dla niej, często się wściekam
 Bywam obojętny, chciałbym tylko ją odwiedzać
 Tak od święta, wyjechać jak inni to robią
 Nie umiałbym jej zostawić, proszę nie pytaj mnie o nią (...)”

Edukacyjne aspekty utworu „Nie pytaj o nią”

Edukacja jest procesem, który obejmuje wychowanie oraz kształcenie. Jest łączona z rozwojem umysłowym, z kształtowaniem postaw, wartości, z rozwojem osobowości, jak i z różnorodnymi siłami, które mają większy bądź mniejszy wpływ

²⁴ http://www.tekstowo.pl/piosenka,eldo,nie_pytaj_o_nia.html [1006.2016 r.].

na rozmaite sfery naszej aktywności. Jedną z tych sił, taką pozainstytucjonalną, nieformalną²⁵ jest muzyka. Myślę, że teksty piosenek można interpretować, również pod kątem edukacyjnych aspektów, czytać je jak teksty pedagogiczne²⁶.

„Nie pytaj o nią" (...) to utwór o naszej ojczyźnie, (...). Można w nim dostrzec wiele edukacyjnych aspektów, ale ten najważniejszy dotyka kwestii patriotyzmu. Jakiego patriotyzmu? W moim przekonaniu chodzi o to, by nie wyrzekać się swojego pochodzenia, (...) by być wiernym swojej ojczyźnie, tak jak wierni byli jej przodkowie, (...), żeby ją kochać taką, jaka ona jest:

„Idealiści mają dziwne motywy
by kochać ją choć z nią czasem los parszywy
i nie ma dla mnie innych miejsc i innej po za nią
nie pytaj znasz ją, budzisz się z nią co rano”.

Patriotyzm przejawia się również w obronie dobrego imienia własnego kraju. Kiedy inni próbują w jakiś sposób go obrażać my powinniśmy wejść w rolę jej adwokata. Za swoją ojczyznę trzeba stać „murem". Choć nie wszyscy uważają, że to jest obywatelski obowiązek. Każdy jednak ma prawo do swojego zdania. (...). Wielu jest ludzi, którzy wyjechali za granicę i powrócić z przeróżnych przyczyn do kraju nie mogą. Powinni oni jednak pamiętać skąd pochodzą, nie wstydzić się swoich korzeni. Dlatego też na obczyźnie powinni pielęgnować te wartości, obyczaje, tradycje, które są charakterystyczne dla jego ojczyzny, które wyróżniają ją spośród innych krajów. Powinni wprost mówić, że są Polakami (...).

Autor tekstu zwraca również uwagę, na to, że Polska nie jest niczyją własnością. Bez względu na wszystko, nie mamy prawa zmieniać jej nazwy, ani „nadać jej numeru", i powinniśmy o tym pamiętać, dostrzegać jej piękno, ten swoisty, tylko dla niej charakterystyczny urok.

Utwór kieruje również naszą uwagę na historyczne wydarzenia, dzięki którym obecnie żyjemy w wolnym, demokratycznym kraju. Podkreśla, że to Solidarność ludzi, zwróciła naszej ojczyźnie wolność. (...).

W refrenie autor parafrazuje słowa J.F. Kennedy'ego, wypowiedziane w dniu jego zaprzysiężenia (20.01.1961 r.): „Nie pytaj, co twój kraj może zrobić dla ciebie, zapytaj, co ty możesz zrobić dla swojego kraju" – „Nie pytaj, co Tobie da, lecz co Ty możesz zrobić dla niej (dla swojej ojczyzny)", które skłaniają do namysłu nad swoim udziałem w jej budowaniu, dbaniu o nią, pielęgnowaniu.

²⁵ Zob. K. Rubacha, *Edukacja jako przedmiot ...*, s. 25.

²⁶ Zob. W. Jakubiak, *Edukacja w świecie popkultury ...*; Z. Melosik, *Postmodernistyczne kontrowersje wokół edukacji*; T. Szkudlarek, Z. Melosik, *Kultura, tożsamość i edukacja. Migotanie znaczeń*, Impuls, Kraków 1998.

Jeżeli interpretowany przeze mnie tekst rozbudzi u słuchacza choć w niewielkim stopniu miłość do własnego kraju lub jeszcze bardziej wzmocni już istniejące do niej uczucie, patriotyczną postawę, to znaczy, że posiada tę edukacyjną moc, tę siłę, która może uruchomić określone zmiany w myśleniu, w postawie wobec własnego kraju, w którym się urodził, wychowywał/wychowuje, uczył/uczy, pracował/pracuje, wypoczywał/wypoczywa.

Realizacja 5

Autor: Joanna Chyrzyńska, Pedagogika, Rok I, I

Motto:

„Świat bez sztuki naraża się na to, że będzie zamkniętym na miłość” Jan Paweł II

Kasta – „Dwie strony życia”²⁷

„Wiesz jak to jest kiedy dookoła cisza
Pragniesz tylko by ktoś Twoje modlitwy usłyszał
Przeklinasz ludzkość i życie chcesz zakończyć
Ludzka obojętność ona kiedyś Cię wykończy
A było cudownie, niczego się nie obawiałeś
Miałeś piękne życie gdy dorastałeś
Nagle bum, bum wszystko się zmieniło
Prawdziwe życie na Twoją drogę wkroczyło
Twarda walka o przetrwanie stała się domeną
Już pojmujesz tą różnicę między ulicą a sceną
W centrum telenoweli musisz się z tym pogodzić
Nie będzie tak jak kiedyś każdy może Ci zaszkodzić
Skoro taki jest teraz ten popierdolony świat
Nie ważne dzieciaku ile masz lat
Każdy Ciebie nienawidzi Ty nienawidzisz każdego
To nie jest zabawa wkroczyłeś do świata prawdziwego
Ej kolego wysłuchaj tego przesłania (...)”.

²⁷ http://www.tekstowo.pl/piosenka,dka_feat_kasta,dwie_strony_zycia.html

Edukacyjne aspekty piosenki „Dwie strony życia”

Każdy człowiek potrzebuje zainteresowania. Jego brak może mieć tragiczne skutki, zwłaszcza wtedy, gdy jest ono bardzo potrzebne. Interesujmy się drugim człowiekiem, zaczynając od najbliższych – takie jest między innymi edukacyjne przesłanie tej piosenki.

Ważny jest szacunek dla innych ludzi, ważna jest tolerancja wobec m.in.: odmienności poglądów, wyznania, wyglądu, czy orientacji seksualnej.

Narkotyki potrafią zniszczyć młodemu człowiekowi całe życie. Zgubny jest też brak asertywności w tym temacie. Młodzież sięga po narkotyki czasami tylko dlatego, by nie zostać wyśmianym przez rówieśników. Każdy tzw. pierwszy raz jest motorem do kolejnego, i kolejnego, co w konsekwencji może doprowadzić do uzależnienia, a dalej do śmierci.

Na każdym etapie życia napotykamy na różnego rodzaju problemy, a te w różny sposób wpływają na nasze życie. Jeżeli człowiek wybierze to niewłaściwe rozwiązanie, nie podejmie próby rozwiązania, to kształt życia człowieka może okazać się dla niego niekorzystny, a nawet zgubny. Ważne jest, aby umieć rozmawiać o problemach, umieć poprosić o pomoc, mieć przy sobie pomocnych, życzliwych i mądrych ludzi.

Realizacja 6

Autor: Monika Cieślińska, rok 1, stopień II, grupa 2, 2015/2016

Grubson – „Na szczycie”²⁸

„Woo
 Ijeeaj!
 Yo!Yo!Yo!Yo! Boy!
 Laj laj laj laj laj laj Ijeea!
 Boa boj!
 Jestem tego pewny,
 w głębi duszy o tym wiem,
 że gdzieś na szczycie góry,
 wszyscy razem spotkamy się.
 Mimo świata, który (który),
 kocha i rani nas dzień w dzień,
 gdzieś na szczycie góry (szczyte góry),

²⁸ http://www.tekstowo.pl/piosenka,grubson,na_szczycie.html

wszyscy razem spotkamy się.
 Się porobiło, czeka to też nas,
 Ziemia coraz więcej pragnie ciała ludzkich mas,
 Nikt nam nie powiedział, jak długo będziemy żyć,
 do jakich rozmiarów ciągnęła się będzie życia nić.
 Nikt nam nie powiedział, kiedy mamy się pożegnać,
 i ile mamy czekać, aby znowu się pojechać,
 ramię w ramię nawzajem siebie wspierać,
 rodzimy się, by żyć, żyjemy, by umierać (...)."

Edukacyjne aspekty piosenki „Na szczycie”

Interpretując powyższą piosenkę warto przytoczyć definicję edukacji, która stała się dla mnie przewodnikiem w poszukiwaniu edukacyjnych aspektów muzyki rockowej. Bliska mojemu myśleniu jest definicja według Zbigniewa Kwiecińskiego, który ujmuje edukację jako „ogół wpływów na jednostki i grupy ludzkie, sprzyjających takiemu ich rozwojowi, aby w najwyższym stopniu stały się one świadomymi i twórczymi członkami wspólnoty społecznej, kulturowej i narodowej oraz były zdolne do aktywnej samorealizacji własnej tożsamości i własnego JA poprzez podejmowanie zadań ponadosobistych [...] to prowadzenie drugiego człowieka ku wyższym poziomom rozwojowym i jego własna aktywność w osiągnięciu pełnych i swoich dlań możliwości. To ogół czynności i procesów sprzyjających rozwojowi oraz stan ich efektów, czyli osiągnięty poziom kompetencji, tożsamości i podmiotowości”²⁹. W myśl tej definicji można sformułować przekonanie, że prawie każdy rodzaj ludzkiej aktywności może być nośnikiem edukacyjnej siły. Do jednej z tych aktywności zaliczam zgłębianie świata rapu. Swoje rozważania na temat edukacyjnych aspektów zbudowałam wokół piosenki Grubsona „Na szczycie”.

Utwór podejmuje zagadnienie śmierci człowieka. Trudne zagadnienie, trochę taki temat tabu. Wszyscy wiedzą, że życie człowieka zawsze kończy się śmiercią, jednak wolą o niej nie myśleć, nie rozmawiać. A jeżeli już podejmą się takiej rozmowy, to jest ona bardzo ostrożna, taka „po cichu”. Poglądy na jej temat są wypadkową wielu czynników: światopogląd, przekonania religijne, wykształcenie, wiedza o śmierci, ale i o życiu. Teksty o podobnej tematyce skłaniają odbiorcę do namysłu nad swoimi poglądami na temat śmierci, skłaniają do refleksji nad swoim życiem, nad sposobami radzenia sobie ze śmiercią bliskiej osoby. Bowiem utwór opowiada również o tęsknocie za bliskimi, którzy odeszli, których straciliśmy. (...). Według autora powinniśmy się szanować i kochać, (...). Życie ludzkie jest ulotne, „rodzimy się, by żyć, żyjemy, by

²⁹ Z. Kwieciński, *Dziesięciościan edukacji ...*, s. 31.

umierać". (...). Możemy mieć tylko nadzieję, że kiedyś spotkamy się z bliskimi, którzy odeszli „gdzieś na szczycie góry”, tam, gdzie nie ma problemów, „gdzie spokój, harmonia i natury zew, gdzie słycać szum drzew i ptaków śpiew”. Czekają tam na nas osoby, które odeszły, za którymi tak bardzo tęsknimy. Każdy z nas ma inną drogę w życiu, inne cele, swoje lęki, słabości, zalety, ale na szczycie każdy jest taki sam. Ważne jest, aby mimo tych różnic szanować się tu na ziemi. I w tym, że ktoś pod wpływem tego utworu podejmie rozważania na temat śmierci, sposobów osvajania się z nią, na temat swojego życia upatruję jego edukacyjny potencjał.